

De examensfeer keert terug

▲ Frank van der Dungen (r) en Jan Jacobs:
"Drie keer minder en drie keer beter"

Succes voor nieuwe aanpak

Met het Focus-project paste Helicon Opleidingen de examinering aan. Door bij de samenstelling van examens de essenties uit de eindtermen te gebruiken, behoort verantwoording van de eindeloze reeks aan toetsen en overhoringen tot het verleden. Naar verwachting onderschrijft KCE deze aanpak..

De hoeven ploffen neer, het zand stuift op. Het paard galoppeert moeiteloos over het parcours. Na afloop van de proef steekt de ruiter triomfantelijk zijn vuist de lucht in. Daar bestaat alle reden toe. Deze leerling van Helicon Opleidingen voltooide zojuist met succes het examen voor de deelkwalificatie 'Rijden en dressuur en springen basis'. De passage van de eindstreep geldt niet als de enige norm. Om uit te sluiten dat een mindere ruiter en een uitstekend paard bij toeval gelijktijdig de eindstreep passerend laten de examinatoren ook op andere punten. Zo beoordelen ze tevens de houding, zit, de correcte inwerking op het paard, het dierenwelzijn en de veiligheid van publiek, ruiter en paard. Examenkandidaten kennen vooraf de fatale gevolgen van sommige fouten. Ruiters die bijvoorbeeld het welzijn en de veiligheid van het paard schaden, weten dat ze zaken.

Focus

Bovenstaand voorbeeld illustreert de andere aanpak van Helicon Opleidingen bij de examinering. In het verleden verliep dit volgens Frank van den Dungen en Jan Jacobs van deze organisatie geheel anders. Met veel toetsen en overhoringen dekten opleidingen de verschillende eindtermen. De nadruk lag daarbij meestal op de schriftelijke en mondelinge verwoording van kennis en vaardigheden en niet op de praktische uitvoering. Met het project Focus geeft Helicon Opleidingen een nieuwe vorm aan de examinering. Focus kwam tot stand door samenwerking met het Wellantcollege en Cito. Helicon Opleiding richtte zich bij de samenstelling van de examens op de essentie van de bestaande eindtermen en taxonomiecodes. Inmiddels bepalen Focus-examens minimaal zeventig procent van de examenresultaten. Enkele opleidingen koersen zelfs aan op honderd procent. Helicon Opleidingen gebruikt dezelfde examens voor BBL- en BOL-opleidingen en bij de toekenning van eerder verworven kwalificaties (evc's). Daarbij speelt Focus tevens in op de competentiegerichte kwalificatiestructuur (CKS). Met Focus als achtergrond produceert Heli-

con Opleidingen een handvol Proeven van Bekwaamheid. De positieve afronding van diagnostische toetsen en BPV-prestaties bepalen daarbij de examendeelname. Een aantal zaken laat Focus buiten beschouwing. Focus gaat bijvoorbeeld voorbij aan de inrichting van het onderwijs, de didactische aanpak, de lesstof en de verhouding tussen het aantal uren theorie, praktijklessen en BPV.

Er bestonden meerdere aanleidingen voor Focus. Het afgelopen decennium vond in het groene onderwijs een fusiegolf plaats. De diverse vestigingen werkten samen, maar hielden meestal vast aan hun eigen examens. Zo richtten BOL- en BBL-opleidingen van diverse afdelingen hun examens verschillend in. De vestigingen van Helicon Opleidingen produceerden een woud aan toetsen en overhoringen. Een ondoorzichtige en onvergelykbare brei aan examenmateriaal met ingewikkelde rekenmodellen bepaalde uiteindelijk of leerlingen voor diplomering in aanmerking kwamen. Het kwam voor dat leerlingen van verschillende Helicon-vestigingen aan uiteenlopende exameneisen moesten voldoen. Deze werkwijze ontmoette kritiek van het bedrijfsleven, overheid en exameninstellingen als Lexin en KCE. "Terecht, deze instellingen beoordelen de examinering op eenheid en helderheid en gaan terecht voorbij aan schoolculturen en tradities", aldus Van der Dungen. Daarnaast hoeft er bij de examinering bij de introductie van de competentiegerichte kwalificatiestructuur (CKS) weinig aan de examens en vooral de daarbij behorende systematiek te worden veranderd. Als een ander motief noemt hij de examensfeer. In het verleden bepaalde het eindresultaat van iedere willekeurige overhoring mede het eindresultaat. Daardoor ebde de motivatie bij de leerlingen weg.

Examensfeer

Inmiddels heerst er volgens Jacobs weer een examensfeer. Daarnaast verlost het Focus-materiaal scholen van veel administratieve rompslomp: "Drie keer minder en drie keer beter." Ook de Helicon-vestigingen tonen zich tevreden waarbij aanvult Jacobs dat het docenten van BOL-opleidingen

Belangstelling roc-wereld

Ook roc's tonen belangstelling voor de Focus-producten van Helicon Opleidingen. Het onafhankelijke landelijk adviesbureau CINOP ondersteunt vmbo-, mbo- en hbo-instellingen bij het herontwerp van hun opleidingen. In een publicatie besteedde het adviesbureau aandacht aan de Focus-werkwijze. Daarnaast lichtte Helicon Opleidingen de werkwijze toe tijdens door CINOP georganiseerde workshops. Onderwijskundig adviseur Jose Dams verwacht echter niet dat bve-instellingen Focus als blauwdruk bij hun vernieuwing van de beoordelingssystematiek gaan gebruiken. De verschillende branches met ieder een verschillende geschiedenis en andere onderwijsdeelen vereisen een specifieke aanpak. Dat neemt niet weg dat de diverse onderwijskundigen het Focus-materiaal en de daarbij behorende ervaringen gebruiken als leidraad gebruiken. Dams: "Het gaat om de gedachtegang achter Focus als hulpmiddel bij het ontwerp en uitvoeren van kwalificerend beoordelen en de kwaliteitsborging van de competentiebeoordeling." Antoinette Knoet, CvB-voorzitter van ROC Ter Aa in Helmond, vindt de Focus-producten interessant. Zij noemt de overzichtelijke werkwijze en de koppeling met de praktijk. Zij vult aan dat de belangstelling van haar roc voor de Focus-producten zich nog in de oriënterende fase bevindt. Knoet: "We zijn benieuwd hoe KCE deze producten beoordeelt. Daarnaast vinden wij ruggespraak met het bedrijfsleven in onze regio belangrijk."

meer moeite kost aan de nieuwe situatie te wennen dan hun BBL-collega's. De leerlingen constateren dat het vrijblijvende karakter van toetsen met een klein gewicht per toets en een eendeloos herkansingstraject nu plaats maakt voor een serieus examen per deelkwalificatie. Het bedrijfsleven toont zich eveneens tevreden. Helicon Opleidingen betrok ondernemers niet bij de samenstelling, maar informeerde hen wel over de veranderingen. Jacobs: "Bedrijven verlangen ook geen inspraak in het ontwerp van een examen. De diversiteit van de in de groene sector opererende bedrijven maakt dat tevens lastig." Tegenover alle voordelen staat een minpunt. Waar toetsen in het verleden nauwkeurig het verschil tussen 5,49 en 5,51 afbakenden, is dit bij op Focus afgestemde examens onmogelijk scherp te →

beschrijven. Met gedetailleerde voorschriften verdwijnt tegelijkertijd de transparantie en het effect van drie keer minder. Jacobs: “Liever investeren we in examinatoren en keurmeesters. We denken daarbij aan trainingen om de prestaties van examenkandidaten in hun praktijksituatie scherp te beoordelen.” Deze vernieuwende enkele aanloopproblemen. Hoewel KCE toestemming gaf voor de ontwikkeling van een nieuw systeem van examinering en de overheid Focus subsidieerde, controleerden de KCE-medewerkers of de examens de afzonderlijke eindtermen

dekten. Jacobs: “Het zou louter een kwestie van toevalligheden zijn wanneer we alle eindtermen uit KS 2000 in een examen terugvinden. Dat werkt dus niet.” We tekenden bezwaar aan tegen de kwantitatieve dekking van eindtermen en kregen na een lange discussie over de kwalitatieve dekking van de doelstelling van de deelkwalificatie toestemming.” Hij verwacht positieve resultaten van de meest recente audit. Het oordeel van KCE staat nog niet vast, maar tijdens de bijeenkomsten noteerde Jacobs enkele opmerkingen die duiden op een positieve beoordeling. KCE roemde het innovatieve

karakter, de digitale structuur en de examenconstructie. Als minder sterke punten kwam de tweespalt tussen school- en Focusexamens en de evaluatie van de examens naar voren. “Niet verwonderlijk, onze winkel draait tenslotte door tijdens de verbouwing”, aldus Jacobs.

Gerrit Strijbis